

Püsimetsana majandamine.

Viimasel ajal räägitakse tihti püsimetsa majandamisest, kui täiesti uuest ja kõike probleeme lahendavast võttest metsamajandamisel. Eesti akadeemilise metsateaduse ja metsahariduse ajalugu on pikem kui sajand. Püsimetsanduse teemal on tehtud Eesti metsateadlaste poolt hulgaliselt teadustööd.

Püsimetsana majandamiseks on seadusandja lubanud kasutada ühte liiki raiet - valikraiet. Valikraie on seadusandlusega reglementeeritud raieviis, mida on võimalik kasutada vaid sellist raieviisi võimaldavas metsakoosluses. Valikraie läbiviimiseks on seadusandlus ette näinud kriteeriumid, millele peab puistu peale neis tehtud raietöid vastama. Kui puistu tihedus (rinnaspindala) on aga väiksem või ligilähedane normatiivile, milline peab puistu tihedus jääma peale raiet, ei ole seal kas võimalik või mõistlik selliseid raieviise kasutada. Vastavalt metsaseadusele on metsa majandamine säästev, kui see tagab elustiku mitmekesisuse, metsa tootlikkuse, uuenumisvõime ja elujõulisuse ning ökoloogilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi rahuldava mitmekülgse metsakasutuse võimaluse. Piirates metsa majandamise kavaga võimalikke kasutatavaid raieviise, läheme me vastuollu metsaseadusega kokku lepitud säästva metsa majandamise põhimõtetega. Metsa majandamise võtted metsamaadel peavad võimaldama metsa erinevaid kasutusviise – uuendamist, kasvatamist, kasutamist ja kaitset. Metsa uuendamise, kasvatamise, kasutamise ja kaitse tagamine ei ole võimalik, kui osa selleks tegevuseks vajalikke raieviise on keelatud. Lubades vaid mingit kindlat raieliiki, ei ole tagatav metsaseaduse mõte, et metsades on vaja kindlustada ka samaväärse uue metsa kasvatamine.

Valikraie (Metsamajanduse alused 2012 862 lk, õpik kõrgkoolidele) on raieliik , mida tehakse eelkõige metsakeskkonna või mõningate liikide kaitseks olevas metsas selle pidevaks uuendamiseks, kuid ka majandusmetsas selle majandamiseks püsimetsana. Valikraiel raietakse puid kõigist vanuseastmetest enam-vähem proportsionaalselt puude arvuga nendes. Eesmärgiks on puistu, kus arvuliselt kõige enam on nooremate vanuseklasside puid, keskealisi kuni küpseid puid on järjest väheneval hulgal, üksikult on kehtivast uuendusraie vanusest vanemaid puid ja surnud jämedamaid puid. Erinevad vanuseastmed kasvavad püsimetsas segamini suuremate või väiksemate gruppidena.

Valikraie teoorias asendab nii hooldus kui uuendusraiet ja seda tehakse nii metsa uuendamiseks, noorte ja keskealiste puude kasvu parandamiseks, seemnesaagi suurendamiseks kui ka puidu varumiseks, samaaegselt kõrgmetsa pidevuse tagamisega. Sageli on valikraie meetodit aga kuritarvitatud ning kasutatud mitte metsakasvatusele eesmärgil, vaid momendil vajalike sortimentide saamise nimel. Seetõttu lubabki seadusandlus täna valikraiet teha alates puistu raieküpsuse saavutamisest. Valikraie metsakasvatuse aspekti tagamiseks selline seadusesäte võimalust ei anna. Pärast valikraiet ei tohi puistu rinnaspindala (m^2/ha) olla väiksem kui: Puistu boniteediklass 1A 1 2 3 4 5 5A okaspuu- ja kõvad lehtpuupuistud 19,0 18,0 17,0 16,0 14,0 12,0 9,5 pehmelehtpuupuistud 16 15 13 11,5 10 8 6,5 .

Mõiste valikraie on pärit 19 . sajandi Saksamaalt ja seda meetodit tuntakse püsimetsa e. „Dauerwaldi“ nime all. Seda on võimalik edukalt kasutada varjataluva puuliigi pöõgi kasvatamiseks Saksamaa kliimatilistes tingimustes. Püsimetsana saab majandama hakata eelkõige erivanuselisi ja kahe- ja kolmeaastaseid puustuid. Ka teadlaste arvates ei ole kehtiva metsaseaduse tingimustel valikraiet meie majandatavates metsades otstarbekas rakendada. Eesti nimekaima kaitsemetsade majandamise uurija August Ördi raamatus „Kaitsemetsad ja nende majandamine Eestis“ Lk 105 väidab teadlane „Tuleb selgelt välja öelda, et alati on pärast turbe- ja valikraietega hoogu sattumist aru saadud, et need on kujunenud metsa lagastamiseks ning tagajärjed on tulnud lageraietega likvideerida.“ Riigimetsas on 100 aastase metsakasvatuse kogemuse juures seda ka aeg ajalt proovitud, kuid tulemuseks on olnud senini August Ördi raamatus toodud väide.